

Studiereis Den Haag 11 en 12 mei 2023

Het Haagse transitiebeleid van opvang naar wonen voor erkende vluchtelingen.

Aanwezigen: Vertegenwoordigers van Huize Van Vrede Brugge, Welcome in Mechelen, Mondiale Werken regio Lier, de Woonterp, Caritas International, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, VVSG, Agentschap integratie en inburgering, Fedasil en ORBIT vzw.

Aanleiding en context

Mensen op de vlucht hebben nood aan een warm thuis. Dat begint steeds bij een eigen woning. Een huis beschermd de bewoner niet alleen voor onheil en onweer, maar is ook een springplank naar taalverwerving, werk en een sociaal leven. Een slechte woonsituatie is dus nefast voor de maatschappelijke participatie van nieuwkomers. Toch slagen we er in Vlaanderen niet in om het recht op wonen voor erkende vluchtelingen te behartigen.

In Vlaanderen krijgen vluchtelingen na erkenning maximaal vier maanden de tijd om op eigen houtje een woning te vinden. Dit is een steeds moeilijker opdracht. Daarom stelden we ons de vraag: hoe pakken ze de huisvesting van nieuwkomers elders aan? En wat kunnen we hiervan leren? We trokken met een delegatie de noordergrens over en namen het transitiebeleid in Nederland en Den Haag onder de loep.

Het Nederlandse Kader

Ook in Nederland is er een groot tekort aan woningen. De rijksoverheid wil tegen 2030 900.000 nieuwe woningen bouwen. Hiervoor zullen onbebouwde gronden worden aangesneden, maar er zal ook gekeken worden naar de reeds bebouwde ruimte in het bij creëren van extra woongelegenheden. Dat is bevorderlijk vanuit zowel sociaal als duurzaamheidsperspectief. Een win-win.

Nieuwe statushouders moeten in Nederland niet zelf op zoek gaan naar een woonplek. De rijksoverheid neemt in vergelijking met de Belgische en Vlaamse overheid een regierol op zich. Dat doen ze onder andere aan de hand van een 'taakstelling'. Elke gemeente moet op basis van het aantal inwoners en het aantal ontvankelijk verklaarde verzoeken internationale bescherming een aantal

nieuwkomers huisvesten. Dat gebeurt voornamelijk in sociale woningen. De voor- en nadelen van dit systeem lees je doorheen dit verslag.

Programma

11 mei:

- Ontmoeting Takecarebnb
- Ontmoeting Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

12 mei:

- Ontmoeting Haagse woonbeleid
- Ontmoeting De thuisgevers

Takecarebnb

Takecarebnb is een organisatie die het samenwonen tussen erkende vluchtelingen en huiseigenaars faciliteert. We spraken met dhr. Robert Zaal, de directeur van de organisatie. Robert vertelde ons over hoe er tijdens de verhoogde aankomst van vluchtelingen uit Syrië in 2015 mensen in sporthallen werden opgevangen. Anderen kregen toen bij particulieren een onderdak. Dat vormde de inspiratiebron voor het initiatief dat volgde.

De organisatie heeft ondertussen een systeem uitgewerkt waarbij omkadering wordt voorzien voor beide partijen. Eerst wordt op basis van een reeks criteria een nieuwe statushouder gematcht aan een eigenaar. Nieuwe statushouders moeten zich zelf aanmelden. Door de verhoogde aankomst van vluchtelingen uit Oekraïne en de grote solidariteit die dit teweegbracht bij de bevolking wordt sinds kort met een digitaal geautomatiseerd systeem gewerkt. Dit bespaart tijd en energie.

Een vrijwillige matchmaker gaat na de matching apart in gesprek met beide partijen. Het is pas na deze gesprekken dat zij aan elkaar worden voorgesteld. Nadat beide partijen elkaar hebben ontmoet en aangeven het samenwonen te zien zitten, volgt een proefperiode van twee dagen. Nadien krijgen de bewoners bedenktijd, zelf al willen zij onmiddellijk starten aan het traject. Zo wordt vermeden dat geen overhaaste beslissingen worden genomen en is er meer garantie op een goede afloop.

Het samenwonen in de door takecarebnb aangeboden formule duurt drie maanden. Deze periode is slechts zeer uitzonderlijk korter of langer en wordt goed opgevolgd door de matchmaker. Gedurende deze periode ontvangt de vluchteling leefgeld ter waarde van €100. In de opvangcentra bedraagt het leefgeld €60. Pas bij de verhuis naar een eigen woning heeft de nieuwkomer recht op een volwaardige uitkering. De eigenaar ontvangt geen vergoeding.

In principe is het mogelijk om na drie maanden opnieuw te verhuizen naar een opvangcentra, maar dat probeert takecarebnb zoveel mogelijk te vermijden. De organisatie gaat voordien in gesprek met de stad of gemeente waar het samenwonen zal plaatsvinden. Zij kunnen inschatten wanneer een woning zal vrijkomen. De start van het traject kan hierop worden afgesteld en zodoende kan de

nieuwe statushouder onmiddellijk een eigen woning betrekken op het einde van de drie maanden.

De taakstelling speelt hierbij een grote rol. De gemeenten worden verplicht om een bepaald aantal woningen te voorzien voor erkende vluchtelingen. Deze verplichting responsabiliseert hen in het vergroten van het woningaanbod voor deze doelgroep. Zo kan takecarebnb een vorm van samenwonen aanbieden met perspectief op de toekomst. Hoewel in Vlaanderen met de Melding Tijdelijk Wonen wel een voordelig wettelijk kader bestaat blijft de vluchteling op diens eigen krachten en middelen, en de grillen van de private huurmarkt, toegewezen.

Ondertussen bestaat de organisatie uit 4 coördinatoren en 40 matchmakers. In 2022 hebben ze 400 matches kunnen maken en hun streefdoel voor 2025 is 800. In deze cijfers worden tijdelijk ontheemden niet meegerekend. Voor elke match die gedaan wordt betaalt het COA (Nederlandse tegenpool van Fedasil) €1000 aan takecarebnb.

VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten)

De VNG werkt aan een krachtige lokale overheid. Dit doen ze door lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven. Alle gemeenten in Nederland zijn lid van de VNG. De VNG ondersteunt deze gemeenten op vlak van kennisdeling, belangenbehartiging en dienstverlening. We wisselden met hen uit over de opvangprocedure, huisvesting, en het integratiebeleid.

In Nederland kampen ze met een krappe opvangstructuur. Er zijn zo'n 77.100 extra opvangplekken nodig in 2024. Dat is een enorme maatschappelijke opdracht die zowel het rijk als de gemeenten onder druk zet. Daarbovenop zorgt de taakstelling ervoor dat vluchtelingen na erkenning soms heel lang in de opvang moeten blijven. Er wonen zo momenteel 17.000 mensen in de opvang die eigenlijk in een woning zouden moeten zitten. Hiertussen komt dan ook nog eens de Tijdelijk ontheemden fietsen, die met 90.000 zijn.

Het VNG snapt het spreidingsplan maar zou graag een overleg op provinciaal niveau willen om te bespreken waar elke gemeente goed in is, zodat de gemeenten eventueel onderling kunnen wisselen met waarin ze goed zijn. Grote steden zijn vaak beter in staat om grootschalige opvang te organiseren, maar slagen er door het beperkte woonaanbod niet in om mensen te huisvesten. Gemeenten hebben het dan weer vaak moeilijk om grote opvangplekken te organiseren.

De staatssecretaris van Nederland vindt het belangrijk dat er niemand op straat slaapt. Om dit te bereiken worden er kamers gesplitst, zodat grotere gezinnen ook ergens terecht kunnen, er worden zolderkamers in gebruik genomen en er worden flexwoningen gezet. Een flexwoning is een kleine woning die snel in gebruik genomen kan worden maar ook snel verplaatst of gestapeld kan worden.

Het Haagse woonbeleid

Dag twee ging van start in de Schilderswijk, waar een voormalig verpleeghuis werd omgevormd tot een opvangplek voor Oekraïense vluchtelingen. Het gebouw stond leeg in afwachting van renovatie en krijgt tijdelijk deze nieuwe invulling. Volgend jaar zal het gebouw worden afgebroken en zal er een nieuwe oplossing moeten worden gezocht voor de bewoners.

In Nederland wordt er op deze manier vaker een opvangcentrum opgericht om leegstand te voorkomen. Zeker in grote steden, waar vierkante meters schaars zijn, is dit de aangewezen oplossing. Het nadeel is dat steeds opnieuw onderzoek moet worden gedaan naar nieuwe plekken die tijdelijk leegstaan.

Leegstand vind je in Den Haag vooral terug in buurten waar veel mensen van lagere socio-economische komaf wonen. Het idee is daarom om panden in tijdelijk gebruik een dubbele functie geven, bijvoorbeeld: een openbare bibliotheek in het gebouw zodat het gebouw voor de buurt ook een nieuwe functie krijgt. Het gemengd invullen van leegstaande gebouwen kan de weerstand bij de omwoners verlagen.

Voor 2021 ving Den Haag geen enkele vluchteling op. Hiervoor was de stad te dichtbevolkt. Na de val van Kabul werden er voor het eerst 50 vluchtelingen toegewezen aan Den Haag. Nu ontvangt Den Haag 3000 verzoekers internationale bescherming, 2000 Oekraïense vluchtelingen en 1300 statushouders.

Dit plaatst een enorme druk op de stad. Naast statushouders moeten er overigens ook nog andere kwetsbare doelgroepen worden gehuisvest. Het aanbod aan sociale woningen wordt zo heel krap. Te krap. In Den Haag hebben ze daarom het 'doorbraakplan' gelanceerd. Met dit plan hoopt de stad de woonplekken voor verschillende groepen te vergroten. Zo kan er op een gecoördineerde manier aan oplossingen worden gewerkt.

Na de uitleg zijn we samen met Matthijs van Muijen, beleidsmedewerker Wonen en Zorg van Den Haag, met de fiets vertrokken voor een tocht langs verschillende plekken die in het kader van dit plan ingezet zullen worden voor huisvesting.

Onze eerste stop bracht ons bij een braakliggende kavel waarop flexwoningen zouden worden geplaatst. Hier zullen binnenkort studenten en nieuwe statushouders

samenwonen. Voordien werd ook met de buurtbewoners overlegd over hoe een deel van de ruimte voor hen een meerwaarde zou kunnen zijn. Zo zijn er alleen maar winnaars.

Na enkele stops bij andere kavels bezochten we een opvangplek met 27 flexwoningen waar 54 minderjarige erkende vluchtelingen werden opgevangen. Begeleider Adil stond ons graag te

woord. Hij vertelde dat hij de jongeren behandelt alsof het zijn vrienden zijn. Hier is 24/7 permanentie voorzien van 3 tot 5 begeleiders. Deze begeleiders bieden de jongeren een veilige plek waar ze tot rust kunnen komen, een familiegevoel krijgen en ze helpen de jongeren met zich te integreren in de maatschappij. Zo gaan ze samen naar de winkel, volgen de jongeren taallessen, kunnen ze samen op zoek gaan naar een studenten job en nog veel meer. Dit opvangcentrum is deel van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).

Ontmoeting met de Thuisgevers

De Thuisgevers is een organisatie die statushouders helpt met vinden van een woning door ze een tijdelijke woonplek aan te bieden voor 6 maand. Hierdoor creëren ze plaats in de opvangcentra zodat daar terug mensen terecht kunnen die nog in afwachting zijn van hun asielprocedure.

Ze bieden kleinschalige woonplekken aan met een eigen keuken, sanitaire voorziening en voldoende privacy. Dit gaat dan over plekken zoals een leegstaande kantine of pastorie. Aan elke statushouders koppelen de Thuisgevers een buddy. Deze buddy helpt de statushouder wegwijs te worden in hun nieuwe woonplaats. Er wordt ook goed afgestemd met het COA en de gemeente. Zo hoeft de nieuwkomer in kwestie niet meer te verhuizen en kan die optimaal inburgeren.

Het gesprek werd gestart met een filmpje. In dit filmpje getuigde mensen over hun ervaring in de opvangcentra. Zo vertelden ze dat in ze de centra last hadden van hun mentaal welzijn en dat ze dankzij hun verhuis naar een plek die hen werd aangewezen door de Thuisgevers ze echt met hun leven starten in Nederland. De lessen Nederlands gingen goed, ze waren veel gelukkiger, sinds dat ze een eigen dak boven hun hoofd hadden. Een huis biedt perspectief en motiveert nieuwkomers om hun eigen leven opnieuw in handen te nemen.

De Thuisgevers bestaan nog maar sinds oktober 2022. Ze begonnen als een klein initiatief in Kampen en zijn nu gegroeid tot een grotere organisatie die mensen een tijdelijk onderdak biedt in bijna heel Nederland. Ze proberen nu ook contact te leggen met Rooms katholieke kerk en in andere levensbeschouwelijke gemeenschappen. De organisatie wordt gesteund door de rijksoverheid en opende tot dusver de dialoog met 90 gemeenten.

Besluit:

We zijn overall heel hartelijk ontvangen tijdens ons verblijf in Den Haag. Alle organisaties en personen die we spraken zetten zich vanuit diverse niveaus in voor de huisvesting van statushouders in Nederland. Er was ruimte voor vergelijking en uitwisseling over de verschillen tussen België en Nederland. We danken onze Nederlandse partners dan ook om onze studiereis zo inspirerend te maken. We danken ook graag alle reisgezellen. De uitwisseling en reflecties vanuit de groep waren een enorme verrijking tijdens, tussen en na de gesprekken.

Met steun van:

